

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

19^{ος} αι: περιορισμένος αριθμός προσφύγων

20^{ος} αι: προσφυχικά κύματα: συχνότερα - πολυαριθμότερα. Αίτια: α) πολέμους β) ρούσεις· β) εκθρόνιση κρατών Βαλκανικής χερσονήσου: συνέπεια του ανταγωνισμού. Αποκορύφωμα: ο ξεριζωμός του Ελληνικού Μ. Ασίας και Α. Θράκης το 1922. Η ελλ. πολιτεία λαμβάνει συστηματικότερα μέτρα περίθαλψης ή αποστατάσεως.

20^{ος} αι: κάτοικοι Ανατολικής Ρωμυλίας (περιοχή Βουλγαρίας) μεταναστεύουν μαζικά. 1906: αναγκαστική μετανάστευση λόγω βιαιοπραγιών των Βουλγάρων εξαιτίας ανταγωνισμού Ελλήνων-Βουλγάρων για τη Μακεδονία (Μακεδονικός Αγώνας). / ΡΟΥΜΑΝΙΑ: απέλαση Ελλήνων Ρουμανίας, έφαρση Κουσεβλαχικού (Κουσεβλαχικό ή Ρουμανικό γήτημα: η προσπάθεια των Ρουμάνων να πείσουν τους Κουσεβλαχούς της Ελλάδας ότι αποσπών με αντάλλαγμα με καταχώρη από τους Ρουμάνους· όχι τους Έλληνες).

Συνθήκη Βουκουρεστίου: Αύγουστος 1913: τερματισμός Βαλκανικών.

Άφιξη προσφύγων Ελλήνων από Βουλγαρία, Α. Θράκη, Σερβία, Ρωσία.

Έλληνες του Καυκάσου έρχονται με την ελπίδα παραχώρησης μακεδονικής γης. Κάποιοι εγκαταστάθηκαν στην Κεντρική Μακεδονία.

Τέλος, η ελληνική κυβέρνηση θα ανακουφίσει το προσφυχικό πρόβλημα

Β. ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ.

1. Η έφοδος

Ικανοποίηση των εθνικών βλέψεων των Ελλήνων της Μ. Ασίας

15 Μαΐου 1919: Αποβίβαση στρατού στη Σμύρνη· επέκταση Ελληνισμού.

Ιούλιος 1920: Συνθήκη Σεβρών => η Σμύρνη υπό ελληνική διοίκηση

και κατοχή για 5 χρόνια. Μετά την περίοδο αυτή, οι κάτοικοι

θα αποφασίζουν με δημοψήφισμα την προέλευση της περιοχής στην Ελλάδα.

Νοέμβριος 1920: Ηττα Φιλελευθέρων - επιστροφή βασιλιά Κωνσταντίνου

Αλλαγή στάσης των Συμμάχων. Ισχυροποίηση Κεραλικού εθνικού κινήματος

Λήξη Μικρασιατικού πολέμου: Αύγουστος 1922 => ήττα, υποχώρηση, προσφυγιά.

Πριν από τον Αύγουστο, πρόσφυγες από Πόντο, Κιλικία, Καππαδοκία καταφεύχουν στη Σμύρνη ή στην Ελλάδα. Καταστροφή σε Σμύρνη, Βουρλά, Αϊβαλί, Μοσχονήσια. Διώξεις στην Β.Α. Μ. Ασία. Αιχμάλωτοι 18-45 ετών συγκεντρώνονται σε στρατόπεδα στο εσωτερικό της Μ. Ασίας (όσοι επιζούν). Έλληνες Αν. Θράκης: προθεσμία 1 μήνα για φυγή. Ακολουθούν Έλληνες της χερσονήσου της Καλλίπολης.

Φθινόπωρο '22: 900.000 πρόσφυγες (50.000 Αρμένιοι). 200.000 Καππαδόκες μεταφέρονται το 1924-25 στην Ελλάδα (φροντίδα Μικτής Επιτροπής). Κάποιοι Πόντιοι πηγαίνουν στη Ρωσία.

2. Το πρώτο διάστημα

1928 απογραφή: 1.220.000 πρόσφυγες (πλασματικά στοιχεία εξαιτίας της υψηλής θνησιμότητας λόγω: α) άθλιων συνθηκών διαβίωσης-επιδημιών· β) μειωμένου αριθμού γεννήσεων· γ) μετανάστευσης και σε άλλες χώρες.

Χαρακτηριστικά προσφύγων: ταλαιπωρία, πρόχειρη εξέχωση, υποσιτισμός.

Αρρώστιες: τύφος, χρίπη, ρυματίωση (στις πόλεις), ελονοσία (στην ύπαιθρο).

Κ.Τ.Εθνών: γήμαντιος αριθμός θανάτων έναν χρόνο.

Αρρώστιες, ψυχικά τραύματα, απώλεια ατόμων, απώλεια πατρίδας ταλανίζουν τους πρόσφυγες.

Αντιμετώπιση προβλημάτων

Αντιμετώπιση στοιχειωδών αναγκών διατροφής, εξέχωσης, περίθαλψης από το κράτος. Κινητοποίηση και ιδιωτών ατομικά ή συλλογικά. Δραστηριοποίηση ξένων φιλανθρωπικών οργανώσεων. Έρανοι, συλλέγεια, διανομή ψωμιού, ρουχισμού, ειδών πρώτης ανάγκης.

Τομείο Περίθαλψης Προσφύγων

Το Τ.Π.Π. ανέλαβε το έργο της προσωρινής εξέχωσης (Ιδρυση Νοέμβριος '22). Δημιουργία ξύλινων Παρατηρημάτων. Αυτοσχέδιες κατασκευές χρησιμεύουν ως καταλύματα (καλύβες, παράγκες, δακνές) σε πόλεις-πλατείες-οικόπεδα. Σχολεία, στρατώνες, εκκλησίες, τζαμιά, θέατρα, υπόγεια, δημόσια κτίρια αξιοποιούνται.

Επίταξη αδειών επιτιμών. Κατάληψη κατοικουμένων χώρων.

- Το αίσθημα της προσωρινότητας και η ελπίδα της επιστροφής καθύστερη την ένταξη των προσφύγων. Η συνειδητοποίηση επήλθε μετά την υπογραφή της Σύμβασης της Λωζάνης (24 Ιουλίου 1923).
Στόχος τους καθίσταται:
 - η βελτίωση των συνθηκών ζωής
 - η ενσωμάτωση.

3. Σύμβαση της Λωζάνης και ανταλλαγή πληθυσμών.

24 Ιουλίου 1923: Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάνης.

30 Ιανουαρίου >>: Σύμβαση Ανταλλαγής Πληθυσμών. Οι Ορθόδοξοι (καίτοι και Τούρκων ανταλλάσσονται με τους Μουσουλμάνους της Ελλάδας). Αναδρομική ισχύς του μέτρου για όλες τις μετακινήσεις από την κήρυξη του Α' Βαλκανικού πολέμου (18 Οκτωβρίου 1912). Εξαιρέθηκαν οι: Έλληνες Ορθόδοξοι της Κωνσταντινής, της Ίμβρου, της Τενέδου και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης.

Οι ανταλλάξιμοι:

- Θα ανέβαλαν την παλιά ιδιαιτέλεια και θα αποκατέστησαν την ιδιαιτέλεια της χώρας υποδοχής.
 - είχαν δικαίωμα μεταφοράς της κινητής τους περιουσίας.
 - >> >> διεκδίκησης περιουσίας ίσης αξίας με την εγκαταλειφθείσα.
 - Θα βοηθούσαν στη μετακίνησή τους από τη Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής.
- Διαφορά της συμφωνίας } Για πρώτη φορά καθιέρωση μαζικής μετακίνησης από παλαιότερες } πληθυσμών υποχρεωτικά! (παλαιότερα εθελοντικά)
- Αντίδραση: Διαμαρτυρίες - συλλαλητήρια για παρεμπόδιση εφαρμογής της.
- Όμως: α) εξαιτίας της απομάκρυνσης χιλιάδων Ελλήνων από τις εστίες τους β) της άρνησης της Τουρκίας να τους δεχτεί πίσω, τελικά η ελληνική αντιπροσωπεία αναγκάζεται να συμφωνήσει. Η υπογραφή της Σύμβασης συμβάλλει: α) στην διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων β) στην επίτευξη ομοιογένειας γ) στην απόρριψη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση.

Συμφωνία και της Κοινωνίας των Εθνών.

Αίσθηση των προσφύγων: το δίκαιο και τα συμφέροντά τους θυσιάζονται στο βωμό των συμφερόντων του ελληνικού κράτους.

Άρθρο 11: Ίδρυση Μικτής Επιτροπής Ανταλλαγής (Κων/πολη).

11 μέλη: 4 Έλληνες, 4 Τούρκοι και 3 μέλη-πολίτες ουδέτερων κρατών (κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο). Αρμοδιότητα της επιτροπής:

- (A) • καθορισμός τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και
- (B) • >> εκτίμησης περιουσίας (ακίνητης) ανταλλαξιμων.